Nro 67.

KURYER LITEWSKI

w WILNIE DNIA 20 SIERPNIA V. S. 1813 ROKU.

WIADOMOSCI KRAJOWE.

St. Petersburg, dnia 13 Sierpnia, v. s.

Dnia 9go t. m. otrzymano tu urzędową wiadomość, że dnia 29go upłynionego miesiąca lipca, od Dworu Cesarsko-Austryackiego podane zostało pełnomocnym Ministróm Francuzkim oświadczenie woyny, i że armia nasza do *Czech* iuż weszła. (*Pocz. półn.*)

S. Petersburg, dnia 7 Sierpnia v. s.

Dozórca honorowy Szkoły Czeboksarskiey (w gub. Kazańskiey), Assesor Kolegialny *Posypkin*, ofiarował dla tey szkoły 200 rubli, prócz których złożył ieszcze 125 rubli, ofiarowanych na rzecz teyże szkoły przez różnych urzędników; a mianowicie: Guberskiego Sekretarza *Achmerowa* 50 rubli, Assesorów Kolegialnych, *Borysowa*, *Posypkina*, i Sekretarza Guberskiego *Raduncowa*, z których każdy ofiarował po 25 rubli.

— Dozórca Szkoły Ormiańskiey w *Astrachaniu*, Radca Tytularny, *Agababow*, ofiarował dla Gimnazyum Astrachańskiego więcey 600 rubli, przyiąwszy na siebie za 1400 rubli dostarczenie dla niego roczney ilości, 140 sążni, drew brzozowych, na które, podług ceny mieyscowey, trzebaby było wydatkować więcey 2000 rubli.

— Professor Instytutu Pedagogicznego Sankt-Petersburskiego, Radca Kolegialny, *Ziabłowski*, ofiarował dla Biblioteki Uniwersytetu Moskiewskiego, po dwa exemplarze dzieł swoich, a mianowicie: 1. Jeografią Państwa Rossyyskiego w VI. częściach; 2. Kurs Historyi powszechney we 3ch częściach; i 3. Początki nauki o Leśnictwie w 1 części.

(*z Gaz. St. Petersb. Akad.*)

WIADOMOSCI ZAGRANICZNE.

Reichenbach, dnia 10 Sierpnia, n. s.

Woyska Rossyyskie i Pruskie w marsz iuż wyruszyły, a Nayiaśnieyszy Imperator Jegomość Rossyyski poiutrze (d. 31 lipca d. s.) wyieżdża do *Pragi*. Niechże Pan Zastępow raczy błogosławić prawemu orężowi woysk sprzymierzonych. (*Pocz. półn.*)

Berlin dnia 17 Sierpnia n. s.

Podług odebranych tu bardzo pewnych wiadomości, oświadczenie woyny ze strony Austryackiey przeciwko Francyi, z dnia 10go na 11sty t. m. w nocy nastąpiło: i teyże nocy Mocarstwa sprzymierzone wypowiedziały rozeym Cesarzowi Francuskiemu. Tak więc dnia dzisieyszego, rozpoczynaią się na wszystkich punktach kroki nieprzyiacielskie.

— Przybyli tu Xiąże *Radziwiłł* z główney kwatery, Angielski Minister *Thornton* z *Oranienburga*, Lord *Sunderland* z *Londynu*, Jenerał Szwedzki *Loewenhielm*, i Półkownicy *Bruhe* i *Ulfsparre* z *Oranienburga*. (odiechali do *Potzdamu*), Goniec gabinetowy Angielski *Holstein*, Goniec Szwedzki *Lanquist* i Jen. Szwedzki Hrabia *Rosen*. (spiesząc z główney kwatery Królewskiey do Xięcia Następcy tronu.) Jenerał Rossyyski *Pozzo-di-Borgo*, z *Ohlau* (odiechał do *Potzdamu*), Szwedzki gabinetowy Goniec *Brandin* z *Reichenbachu* do *Potzdamu*.

Ztąd odiechali, Jen. Leytn. Hrabia *Tauenzien*, do *Curowa* do korpusu oblegaiącego *Szczecin*, i Jenerał Rossyyski *Suchteln* do *Potzdamu*. (*Gazeta Berlinska.*)

Piszą ze Szlązka, dnia 12 Sierpnia, n. s.

Zawarte przymierze pomiędzy *Rossyą*, *Prussami* i *Austryą*, dnia 27go Lipca, przez Cesarza *Franciszka* ratyfikowane zostało.

— Dnia 10go Sierpnia ekwipaże polowe Króla Jegomości Pruskiego odeszły do *Pragi*. Sam Monarcha dziś, albo naydaley iutro, w tęż uda się podróż, gdzie iuż Nayiaśnieyszy Cesarz Rossyyski wyiechał. Królowi Jmci Pruskiemu towarzyszą Kanclerz Stanu Baron *Hardenberg*, z częścią swoiey Kancellaryi, Jenerał *Knesebeck*, pełniący służbę Adjutanci, etc. Nayiaśnieyszy Cesarz Rossyyski ma przy Sobie Xięcia *Wołkońskiego*, *Niewierowskiego*, *Tolla*, *Łańskiego*, Sekretarza Stanu Hrabiego *Nesselrode*, tudzież naczelnego Wodza Jenerała *Barclay-de-Tolli*.

— Wielka część Rossyysko-Pruskiey armii, dnia 10go, wkroczyła w granice Czeskie, i tam łączy się z wielkiém woyskiém Austryackiém, pod wodzą Feldmarszałka Xięcia *Schwartzenberga*, tak, że ta Rossyysko-Prusko-Austryacka armia 250,000 ludzi wynosząca, zapewne w liczbie nawet woysko Francuskie przeciwko sobie stoiące przewyższy. Jenerał *Blücher*, który ma pod swoią wodzą 70,000 Rossyysko-Pruskiego woyska, otrzymał rozkaz uważać woysko Francuskie w *Szlązku*, które znacznie osłabione zostało, dla tego, iż *Napoleon* cofnął ztamtąd nayznacznieysze korpusy, i te z woyskiem swoiém, na granicach Czeskich rozstawionem, połączył. Jenerał *Moreau*, po nastąpionym iuż odiezdzie obu Nayiaśnieyszych Monarchów do *Pragi*, prosto tamże za nimi się udał. Wchodzi on w Cesarsko-Rossyyską służbę, i będzie Jenerał Kwatermistrzem bezpośrednie pod Nayiaśnieyszym Cesarzem Jegomością.

— Twierdzą, że główna kwatera woysk sprzymierzonych ma bydź założona w *Budinie* w *Czechach*, przez czas, póki trzey Monarchowie w *Pradze* znaydywać się będą. (*z Gazety Berlińskiey.*)

z Meklemburskiego, 13 Sierpnia, n. s.

Do *Warnemünde* wylądowało 5,000 kawaleryi i artylleryi Angielskiey, a do *Stralsundu* 1000 piechoty, między którą znayduie się cała kompania Szkockich góralów, w swoim narodowym ubiorze i z narodową muzyką. (*z Gazety Berlińskiey.*)

Wiedeń, dnia 7 Sierpnia, n. st.

Rząd tuteyszy rozkazał oddawać wszelką do arsenałów strzelbę woiennego kalibru, ieżeli właściciele sami do czynney służby polowey nie należą, pod karą konfiskaty teyże broni w przypadku niedopełnienia tey ustawy.

— Wszystko tu ma teraz postać woienną. Policya wzbroniła przebywania w *Wiedniu* wszystkim cudzoziemcóm, wyiąwszy *Rossyan* i *Prusaków*. Do szańcow, maiących się wznosić nad *Dunajem*, uczyniono potrzebne przygotowania. (*z Gazety Berlińskiey.*)

Gratz (w Styryi) *d. 2 Sierpnia n. st.*

Dziś ziechał tu JW. Baron *Hiller*, C. K. Jenerał Feldzeugmeister, i Dowodca drugiego odwodowego korpusu woyska. (*z Gaz. Lw.*)

Pest (w Węgrzech) *d. 31 Lipca n. st.*

Tak tu, iako i w *Budzie*, młodzież ze szczególnieyszą ochotą zaciąga się do iazdy, którą te miasta na usługi N. Panu i Oyczyznie wystawić postanowiły.— Półki liniowe przeciągaią tędy ieden po drugim. Wczoray przechodził oddział pieszego półku *Spleniego*,

dziś oddział pieszego pułku *Beniowskiego.*

Połączona Gazeta Budynska i Pesteńska, pod d. 5 Sierpnia, zawiera następuiący artykuł. „Skutki zgromadzeń odprawionych w różnych Komitatach Węgierskich, są nowym dowodem nieograniczonego zaufania i miłości Narodu Węgierskiego ku swoiemu Kró owi. Kilkanaście Komitatow, i wolne miasta. Królewskie postanowiły wzmocnić C. K. półki Huzarskie dobrowolnie ofiarowanemi iezdcami, pod nazwiskiem *Welitów*, których własnym kosztem umunduruią, uzbroią i w konie opatrzą, tak, że Rząd w tey mierze żadnych nie poniesie wydatków. Według nadeszłych do tychczas wiadomości ofiarowały komitaty: Raab 80, Temes 344, Torontal 300, Arad 150, Bacs 225, Tolna 14[illegible] 130, Baranya 222 — wolne zaś miasta Raab 31, Komorn 12, Gran 5, Stulweissenburg 26, Altsohl 5, Kremnitz 9, Debreczyn 60, Temeswar 30, Fünfkirchen 12, Teresiopel 35, Neusatz 24, Zeben 3, Koszyce 12, Buda 80, Pest 120, (ogułem 2,176) *Welitow* N. Panu, którzy będąc iuż zupełnie ubrani i uzbroieni, ruszą w kilku dniach na mieysce dalszego przeznaczenia. (*z Gaz. Lw.*)

Berlin, dnia 7 Sierpnia, n. s.

Dnia 3 t. m. obchodzono tu uroczystość urodzin J. K. Mości. Wszystkie klassy mieszkańców ubiegały się z nayw iększym zapałem, w okazaniu uczuć wierności, poświęcenia się i miłości ku swemu Monarsze. Od rana wszystkie kościoły były otwarte, i przez dzień cały napełnione były mnóztwem osób różnego stanu, wzywaiących błogosławieństwa nieba, dla Oyca oyczyzny. Instytuta publiczne z równą uroczystością ten dzień obchodziły. Akademia Królewska umieiętności przyznała nadgrodę P. Bessel z *Królewca*, za rozwiązanie następnego pytania: *jaki jest postęp poprzedzania punktow równonocnych, porównany podług danych i teraznieyszych obserwacyy?* Odłożyła także na rok 1815sty, podwaiając nadgrodę, drugie zapytanie, w tych słowach zawarte: *jaki wpływ miała filozofia* Kartezyusza *na filozofią* Spinozy? *i jakie są punkta wzaiemnego zetknięcia, w których się do siebie zbliżaią?* Dwie albowiem rozprawy w tym przedmiocie nadesłane, nie odpowiedziały oczekiwaniu Akademii.

Wieczorem na teatrze grano rozmaite sztuki z naylepszych autorów wzięte.

— Od 1 t. m. przeszło na naszą stronę 18stu Francuzów, pomiędzy którymi znayduie się 3ch Officerów, Włochów i Hollendrów rodem.

— Pomiędzy osobami znakomitemi, które do tey stolicy przybyły, znayduią się: Minister Króla Sardyńskiego Kawaler *Balbo*, Jenerał Angielski *Stewart*, który się udał do główney kwatery do *Szlązka* i Adjutant N a y i a ś n i e y s z e g o C e s a r z a J e g o m o ś c i Rossyyskiego Xiąże *Wołkoński.* (*le Conservat.*)

Hamburg, dnia 29 Lipca n. s.

Gdy deputowani z miasta naszego do *Drezna* nie pozyskali skutku swoiego poselstwa, kontrybucya następnym sposobem ma bydź wypłacona: 10 milionow są iuż oddane, Cesarz przyymuie na siebie 6, co czyni dwie szóste, 15 milionow ma bydź porachowane w wartości różnych dostarczeń na potrzeby woyska i marynarki, 14 milionow wypłacone będą w wexlach, zaczynaiąc od 1go Stycznia 1814go po dwa miliony co miesiąc, 3 zaś miliony w bonach, co uczyni summę 48miu milionow. Ostatnie 3 miliony są przeznaczone do wynadgrodzenia mieszkańcóm, którzy utracili swoie domy, ogrody, i t. d. (*Ta mniemana łaska iest raczey urąganiem się z nieszczęśliwych mieszkańców* Hamburga, *aniżeli dostateczną nagrodą za szkody, które ponieśli.*) (*Le Conservat.*)

Londyn, dnia 27 Lipca, n. st.

Rząd otrzymał od Lorda *Wellingtona* pozawczoray depesze, których treść tegoż dnia w następnym biuletynie ogłoszona została.

Departament Wojenny.

Downingstreet, 25 Lipca.

Odebrano depesze od Lorda *Wellingtona*, dattowane z *Zubieta*, 10 Lipca.

„Jenerał Mina donosi Lordowi, że Jenerał *Clausel* z *Saragossy* pociągnął ku *Jacca.*

Chociaż nieprzyiaciel całe prawe i lewe skrzydło swoiego woyska cofnął do *Francyi*, iednakże trzy dywizye środkowe, pod Jen. *Gasan*, pozostały w dolinie *Bastan*, i zdały się chcieć utrzymać w tém stanowisku obfitém i maiącém mocne pozycye. Dnia 4go, 5go i 7go t. m. były one wyparte następnie ze wszystkich swoich stanowisk, przez dwie brygady Angielskiey i dwie Portugalskiey piechoty, pod wodzą Jen. *Sir Rowland Hill*, i przymuszone były cofnąć się do *Francyi*. Strata woysk sprzymierzonych zawiera się tylko w 8miu zabitych i 119stu ranionych. Pomiędzy ostatnimi iest Porucznik *Ball* z 34go regimentu.

Wiadomo iest z doniesień późnieyszych, że dnia 12go główna kwatera była w *Ernani*, że Lord *Wellington* odebrał listy od Lorda *Bentinck*, dattowane z *S. Felippe*, d. 7go t. m. i listy od Jenerała *Elio* datowane z *Walencyi*. Marszałek *Suchet* cofał się ku *Ebrowi*, zostawiwszy 2000 ludzi w *Murviedro* „

— Jest rzeczą podobną, że *Suchet* nie póydzie przez *Arragonią*, ale uda się naprzód do *Barcellony*, ażeby się ztamtąd dostał do *Perpignanu.*

— Sprzymierzeni oblegaią *Pampelunę*, korpusem od 16,000 ludzi, od dnia 5go zaczęli strzelać do tey twierdzy. Rozumieią, że Lord *Wellington* dla tego udał się do *Ernani*, aby poparł mocno oblężenie twierdzy *S. Sebastian*, a podług niektórych listów prywatnych zamierzał on sobie zdobydź szturmem to mieysce.

— List z okolic *Walencyi* donosi, że Jen. *Elio* rozgromił dywizyą Francuską 4000 ludzi maiącą, że był w *Las Cabrillas*, i że ze swoim korpusem obchodził zawsze z boku woysko *Sucheta.* (*le Conservateur.*)

Londyn dnia 10 Lipca n. s.

Odebrano tu listy od rzeki *Plata* w Kwietniu, a z *Rio-Janeiro* dnia 16 Maja datowane. Skutki zwycięstwa Jen. *Belgrano* nad woyskami *Limy* były takie, że Jen. *Goyeneche* cofnął się z *Potosi*, a mieszkańcy opuszczonych prowincyy, przyłączywszy się do rewolucyonistów, spodziewali się wkrótce opanować całe *Peru*. Niedostatek w obleżoném mieście *Montevideo* tak był wielki, że mieszkańcy codziennie wynosili się stamtąd do *Buénos-Aires*. Już dawniey Gubernator i Rząd w *Montevideo* uskarżali się głośno, że Stany Hiszpańskie Cortes nie wysyłały im żadnych posiłkow, oświadczaiąc, że, gdy tych do 1go Czerwca nie odbiora, miasto poddać będą przymuszeni.

— Admirał *Warren* z wysp *Bermud*, pod dniem 28 Maja donosi, iż jego flotta, po zabraniu w dniu 3cim Kwietnia Amerykańskich Korsarzów w zatoce *Chesapeake*, coraz się daley posuwa. Będąc przekonanym, że mu istotnie lekkiey potrzeba było Eskadry, ażeby się przedrzeć do uyścia rzek szeroko rozlewaiących, dla przecięcia nieprzyiacielowi dowozu, zburzenia jego ludwisarni działowych i innych zakładow publicznych, wysłał tam Contr-Admirała *Cockburn*, z 4ma małemi okrętami wojennemi i 3ma galotami, które pewną liczbą żołnierzy są osadzone.

Woyska morskie, pod Contr-Admirałem, Sir *Sidney Beckwiths*, maia wspierać woyska Contr-Admirała *Cockburn*, i w Lipcu rozpocząć działania przeciwko kilku miastom Amerykańskim na brzegu położonym, jakiemi są: *Norfolk*, *Baltimore* i inne. Zatoki *Delaware* i *Chesapeak* ściśle są zamknięte, z tey strony cały zewnętrzny handel *Amerykanom* przecięty został.

Podług wiadomości od brzegow zatoki *Chesapeak*, lękano się tam wyprawy Admirała *Warrena* i czyniono przygotowania do odwrócenia niebespieczeństwa. Kosztownieysze rzeczy z *Norfolku* i *Baltymory* wyprowadzone zostały. W *Baltymorze* znayduie się dziewięć bankow, w których zwyczaynie 12 do 15 milionow dollarow leżących bywa. Wszystkie te pieniądze, prócz małey ilości dla cyrkulacyi zostawioney, w głąb kraiu wywiezione zostały. (*Zusch.*)

WIADOMOSCI ROZMAITE.

— Wczoray o południu przeieżdzał przez *Berlin* goniec Angielski *Silwester*, z główney kwatery Mo-

narchów sprzymierzonych, śpiesząc do *Londynu*: ma on wieźć z sobą oświadczenie woyny ze strony *Austryi* przeciwko *Francyi*.

— Główna kwatera Xcia Następcy tronu Szwedzkiego z *Oranienburga* do *Potsdamu* przeniesiona została, i jedna dywizya woysk Szwedzkich do *Spandau* i okolic tego miasta przybyła.

— Do woysk, będących pod rozkazami Xięcia Następcy tronu Szwedzkiego, przyłączyło się 300 Angielskich artyllerzystów, z całym apparatem do rzucania rac kongrewskich.

— Główna kwatera Xcia Wirtemberskiego, który dowodzi korpusem oblegaiącym *Gdańsk*, jest w *Jenkau*. Korpus ten wynosi 50,000 ludzi, między którémi jest 8000 Prusaków, 5 Pruskich bateryi, i oprócz tych dwie baterye dział 48-funtowych, które z Grudziądza sprowadzone bydź miały: stoią też pod Gdańskiem 32 statki działowe Rossyyskie, każdy po trzy działa niosący, 4ry Angielskie liniowe okręty, a dnia 4go t. m. przybyło 20 przewozowych statkow Angielskich, które przyniosły ciężką artylleryą.

Garnizon Gdański, który z początku oblężenia 30,000 ludzi wynosił, nie zawiera teraz nad 11,000 zdatnych do boiu, między którémi 14 Jenerałów, 2000 oficerów, i 900 kawaleryi.

— Admirał Rossyyski *Greigh*, i Angielski Comodore *Acland*, którzy z morską potęgą stoią pod *Gdańskiem*, oświadczyli, iż przy porze sprzyiaiącey w 48miu godzinach zdobędą *Fahrwasser* Gdański.

— Posłowie Francuscy *Caulincourt* i *Narbonne* jeszcze dnia 9 Sierpnia n. s. opuścili *Pragę*, udaiąc się do *Drezna*. (*z Gaz. Berl.*)

— Dnia 3 Sierpnia, n. s. w dzień urodzin N. Króla Jmci Pruskiego, Nayiaśnieyszy Cesarz Rossyyski odwiedził go w *Landecku*.

— *Caulincourt*, jako Negocyator, ze strony *Napoleona*, dopiero dnia 28 Lipca do *Pragi* przybył. Zaraz po przybyciu swoiém, chcąc od górnego zacząć tonu, oświadczył, iż do niczego przystąpić nie może, dopóki rozeym do dni ostatnich Września przedłużony nie będzie. Gdy to jego żądanie jednomyślnie odrzucone było, odstąpił od niego, lecz już w tenczas, jak donoszą z *Pragi*, zupełnie zwątpiono, aby od 30 Lipca do 10 Augusta zasady pokoiu umówione bydź mogły, i rozpoczęcie kroków nieprzyiacielskich w dniu 17 Augusta miano za rzecz niewątpliwą. Równie też pewność była, że woyska Austryackie razem do *Saxonii*, *Bawaryi* i *Włoch* wkroczyć miały. W tym celu, liczny bardzo korpus woysk Rossyysko-Pruskich, jak twierdzą, 40,000 ludzi, pod wodzą Jenerała Kawaleryi *Wittgensteina* przez *Czechy* poszedł do *Egry*. Przez to poruszenie woyska sprzymierzone obchodzą i otaczaią wszystkie szańce *Napoleona*, wzdłuż *Elby* wzniesione. Dnia 10 Augusta woyska Rossyyskie z *Burgu* i z innych mieysc wyruszyły i osadziły brzegi *Elby*.

— Dezercya w woysku Francuskiém tak jest wielka, że codziennie 40 do 50ciu ludzi, naywięcey Hiszpanów, do główney kwatery przychodzi, gdzie natychmiast pozwolenie zyskuią do oyczyzny swoiey powracać. Coraz więcey tym sposobem zyskuie podobieństwa do prawdy owe dawne proroctwo, iż *Napoleon* kiedyś na placu bitwy całe swoie woysko rozchodzące się spokoynie na różne strony zobaczy. Przybycie Jenerała *Moreau* do woysk sprzymierzonych, nawet co się tycze żołnierzy Francuskich, czyni ten wypadek do uskutecznienia podobnym. *Moreau* przybył do *Stralsunda* dnia 6go Sierpnia, gdzie przy biciu z dział i odgłosie dzwonow był przyięty. Wieczorem Xiąże Następca Szwedzkiego tronu powrócił z jedney ze swoich podróży. *Moreau* powitał go w powozie, a rozdzieleni z sobą oddawna, szlachetni przyiaciele, ze wszystkiemi oznakami nayszczerszey przyiazni, uściskali się wzaiemnie. Dnia 10go *Moreau* przybył do *Berlina*, gdzie z naywiększém uniesieniem od Publiczności przyiętym został. Odwiedził potém osoby Królewskiego domu, które go nawzaiem odwiedzić raczyły. Dnia 11go odjechał, udaiąc się do Cesarsko-Rossyyskiey główney kwatery. Towarzyszył mu Radca Legacyi *van Swinden*, Członek poselstwa Rossyyskiego w *Ameryce*. Powierzchowność i sposob obchodzenia się tego wodza, z przyiemną prostotą łączyły szlachetność. Był w sukniach cywilnych, miał jednak stąd wziąść z sobą mundur rossyyski. (*Moreau* jest małego wzrostu, trochę chudy, weyrzenie ma znaczące, ale łagodne, kolor twarzy ciemny.) — W tymże dniu, w którym *Moreau* przybył do *Stralsundu*, *Napoleon* powrócił do *Drezna* ze swoiey Moguncskiey podróży. Nazaiutrz Król Saski w zupełney cichości przeiechał przez *Lipsk*.

— Słychać, że *Napoleon* pod karą śmierci zakazał, aby się nikt nie ważył rozsiewać nieprzyiemney nowiny, iż Xiąże Następca tronu Szwedzkiego przeciwko niemu dowodzi, i że *Moreau* do *Europy* i do *Niemiec* przybył.

— *Drezno* coraz bardziey zamienia się w twierdzę: szańce i inne warownie miasto od przedmieść oddzielaią, brzeg *Elby* i inne woienne drogi są obwarowane, do czego z okolicy o 8 i 12 mil sprowadzano robotników. Nie tylko *Lilienstein* utwierdzono, ale nadto starożytne zamki *Stolpsen* i *Sonenstein* umocnione zostały. Wątpić nie można, że woysko Francuskie mocną tam pozycyą mieć będzie, ale też i to prawda, że w tey samey okolicy, na początku siedmioletniey woyny, woyska Saskie zaięły także niepodobne do zdobycia stanowisko. Nie mogły one bydź stamtąd siłą wyparte, ale wyszły same i broń złożyły, zwyciężone głodem, który już teraz Francuskiemu woysku mocno uczuć się daie.

— Cesarzowa Rejentka z *Moguncyi* nie powróciła do *Paryża*, jak twierdzono, ale udać się miała do *Bruxellii*, dawney stolicy Austryackich *Niderlandów*. W południowey i wschodniey *Francyi* dotąd wielkie panować maią niepokoie i rozruchy.

— Jenerał *Hill*, który *Pampelunę* oblega, gdzie nieprzyiaciel od 5 do 6,000 załogi miał zostawić, oczekiwał tylko ciężkiey artylleryi, która zaraz po bitwie pod *Vittoria* z *Korunny* morzem do brzegów *Biskai* wypłynęła. Jeżeli zaś iest co, czemu się nic oprzeć nie zdoła, tem zapewne będzie artyllerya Angielska. Pokazało się to świeżo przy zdobyciu zamku *S. Felipe*, gdzie po dwugodzinnym z dział biciu, skład prochowy na powietrze wyleciał. Jak tam Maytkowie Angielscy 24ro funtowe sztuki na nieprzystępne brzegi wylądowali, iak po dwudniowey pracy przez wysokie i bezdrożne skały przeniesione działa, na bateryach postawili, iest dziełem olbrzymiém, którego od czasów odległey starożytności, sami może tylko Maytkowie Angielscy dokazać mogą. (*z Zuschauera.*)

— Wiele Wiedeńskich Lekarzy oświadczaiąc się przeciwko zdaniu P. *Marcus*, iakoby grassuiąca nerwowa gorączka nie miała bydź czém innem, iak tylko gorączką zapalenia, oskarżaią go o pomyłkę, iż on chorobę *typhum spurium*, wziął za *typhum vere nervosum*, a zatém chorobę nie wielką, z ciężką bardzo pomieszał.

— W *Augsburgu* dnia 30 Czerwca straszliwa burza wielkie zrządziła szkody. Tegoż samego dnia w *Monachium* Dr. *Gruithusen* około godziny 4. po południu postrzegał w powietrzu tak wysoki stopień Elektryczności, który tylko zwykł się okazywać w czasie wiatru *Samum* (wiatr zadnszaiący w kraiach południowych i wschodnich, który iak twierdzi *Thévenot* przyprawił niegdyś o śmierć 4000 ludzi w *Bassora*, w roku 1665.). Moc elektryczności tak była wielka, że drót na sześć stop długi i odosobniony na mieyscu wynioślęyszym, za zbliżeniem palca wydawał bez przerwy iskry, i w kilku sekundach nabiiał butelkę Leydeyską. Za każdą błyskawicą postrzeganą wzmaganie się stopnia elektryczności na elektrometrze wystawionym na oknie w czasie burzy: barometr bardzo nisko opadał, a za ucisnieniem powietrza podniósł się wyżey, niż był przed burzą. Nazaiutrz góry *Tyrolu* zostały okryte śniegiem. W dawnych kronikach *Europy* dzień 29 Czerwca iest oznaczony naystraszliwszemi fenomenami. Roku 1089 d. 29 Czerwca, nagły i ulewny deszcz w *Konstantynopolu* zawalił kilka domów, a wiatr wy-

wrócił wieżę, która wielką liczbę ludzi w swych gruzach pogrzebała. Roku 1474 tegoż dnia straszliwa nawalnica spustoszyła okolice Renu i całe Węgry: oprócz innych gmachów wywróciła w Augsburgu kościoł, gdzie Xiądz odprawuiący nabożeństwo i 30 osób zginęło. W 1509, zawsze dnia 29 Czerwca, kray Wirtemberski i wielka część Niemiec doznały podobney klęski.

Pierwsza klassa Instytutu Francuskiego na mieysce zmarłego Senatora Hrabiego *Lagrange*, obrała Pana *Poinsot* iednego z Inspektorow Uniwersytetu Cesarskiego.

W *Paryżu* ieden Fryzyer zapozwał pewną Damę, o summę 2.762 franków: dług ten należał mu, za 17 peruk, 5 *cache-folies*, 16 toupetów, 11 par lokow *à la Nina*, 3800 papilotow, i za narzędzie, 360 franków wartuiące, którego się wynalazcą bydź powiada, i które nazywa *Calorifer*— Zapewne naczynie do utrzymywania żarzących węgli, dla rozgrzewania fryzuiącego żelazka.

Krótka wiadomość o życiu woiennem Feldmarszałka *Xięcia Kutuzowa Smoleńskiego.*

(*Ciąg dalszy.*)

„ W początkach drugiey woyny Tureckiey, *Kutuzow*, który już miał stopień Jenerała Majora, otrzymał w Lipcu 1788 roku dowództwo nad osobnym oddziałem woyska rzekę *Boh* zasłaniać maiącym. Przeszedł potém pod rozkazy Naczelnego wodza Xcia *Potemkina*, i był przy obleżeniu *Oczakowa*, gdzie niebespiecznie bardzo raniony zaledwo zupełnie wzroku nie utracił. Kula przeszyła mu twarz i przez kark wyszła. Z tego powodu Archimandryta *Filaret* w swoiey mowie pogrzebowey rzekł: „ Smierć dwa razy „ przeszyła głowę tego Bohatyra, właśnie jak gdyby „ Saraceni kierowali umyślnie swe pociski, ku tym „ oczom, w których jaśniał geniusz zwycięstwa, i ku „ tey głowie, w której doyrzewała mądrość, maiąca „ dla nich stać się tak zgubną kiedyś. „

Dla poratowania tylą trudami i niebespieczeństwy starganego zdrowia, *Kutuzow*, kosztem Wielkiey i wspanialey Monarchini odbył podróż do Niemiec, Francyi i Anglii. Widział i poznał *Fryderyka* Wielkiego, *Laudona*, i innych wodzów. Za powrótem ukazał się znowu na polu chwały. W 1789, Xiąże *Potemkin* powierzył mu dowództwo woysk na granicach *Turcyi* i *Polski:* Korpus jego stał pomiędzy *Dniestrem* i *Bohem*. Na tych to brzegach *Kutuzow* z lekkiem woyskiem rozgromił Dywizyą kawaleryi Tureckiey. Tegoż roku na czele kawaleryi regularney i Dońskich kozaków walczył za *Dniestrem:* wchodził do ważney i sławney bitwy pod *Kauszan*, był przy zdobyciu *Akermanu* i *Benderu* pod wodzą Xcia *Potemkina*, który powierzywszy mu znowu oddzielny korpus do działania w *Akermanie* i okolicach tey twierdzy, uznał go bydź jednym z naycelnieyszych wodzów. W miesiącu Wrześniu za wyraźnym Feldmarszałka rozkazem udał się do armii sławnego *Suwarowa*, który kierował w ten czas obleżeniem *Izmailu*. W teyto epoce pozyskał sobie szacunek i przyiaźń tego wodza, tak doświadczonego w sztuce woiowania. *Suwarów* nie opuścił żadney sposobności do zalecenia go Monarchini, jako jednego z naywalecznieyszych Jenerałów, a on też w szkole tak wielkiego Mistrza nowemi codzień nie okrywał się laurami, w wielu mnieyszych potyczkach, a szczególniey w zaciętey bardzo bitwie dnia 10 Listopada o 7 wiorst od twierdzy, gdzie z wielkiém ukontentowaniem swego naczelnego wodza bardzo umieiętne czynił obroty, i z lekką kawaleryą rozgromił znaczny korpus nieprzyiacielski.

Twierdza *Izmaił* miała 30,000 tureckiey załogi: bronił jey potróyny obwód murów tak wysokich, że Rossyanie w niedostatku drabin, które wierzchu dosięgnąć nie mogły, wznosili się wspieraiąc na swoich karabinach. Nadzwyczayne sposoby, które rospacz i niczem niezgięta podawała odwaga, do obrony tey twierdzy od Turkow użyte były. Nic jednak oprzeć się nie mogło gwałtowney natarczywości Jenerała *Suwarowa*. *Kutuzow* prowadził do szturmu 5tą kolumnę: wszedł na mury, opanował jeden bastyon, i przedarł się do twierdzy. W tenczas to *Suwarow* rzekł, że *Kutuzow* wspierał lewe skrzydło, a był jego prawą ręką. Po zdobyciu tey ważney twierdzy został on Jenerałem Leytnantem i otrzymał dowództwo nad woyskami pomiędzy *Dniestrem*, *Prutem* i *Dunaiem*.

W 1791 *Kutuzow* ze swoiem woyskiem przebył tę ostatnią rzekę, a widząc się ściśnionym przez nieprzyiaciela, uwiódł go jednym z tych szybkich i nagłych obrótów, które się winny pospolicie mniey prawidłom sztuki, jako raczey środkom prawdziwie woiennego Geniuszu: a przechodząc nawzaiem do zaczepnego działania, i doścignąwszy nieprzyiaciela 27 Marca pod *Manastyrycz*, pobił go, i zniszczył jego zapasy: dnia 28go przyłożył się do zdobycia okopów i pierwszego zwycięstwa pod *Matczynem*. Dnia 4 Czerwca przeszédł powtórnie *Dunay*, i pod *Babada*, nad korpusem z 23,000 Turkow złożonym, któremu Han i 4ch Baszow dowodziło, odniósł stanowiące zwycięstwo. Cały obóz, artyllerya i wielkie magazyny były zdobyczą tey bitwy. Tym sposobem, wieńcząc zawsze pomyślnym skutkiem przedsięwzięcia swoie, stał się ten wódz postrachem Panów *Bosforu*, i celem uwielbienia swoiego woyska. Imperatorowa umiała szacować jego zasługi, i wspaniale je nadgradzała. W przeciągu tegoż miesiąca *Kutuzow* przeszedł jeszcze raz Dunay pod *Galaczem*, dla połączenia się z wielkiem woyskiem, które w tenczas było pod wodzą Xcia *Repnina*. W dniu pamiętnym 28 Czerwca pod *Matczynem*, gdzie 80ciotysiączne woysko Turkow na głowę zbite zostało, *Kutuzow* dał nowe dowody waleczności i doświadczenia swego. Ta świetna kampania, która była pasmem zwycięstw i tryumfow Rossyan, zakończyła się chwalebnym i korzystnym pokoiem — W roku 1792 odmiana stanu rzeczy w Polszcze była powodem do nowey wyprawy. *Kutuzow* otrzymawszy dowództwo nad 1szą dywizyą armii Ukraińskiey, przebył *Dniepr* i opanował Warszawę.

Zasługi tak ważne, które i odwagi *Kutuzowa*, i jego biegłości w sztuce woienney chlubném były świadectwem, pochwały trzech naczelnych wodzów, *Potemkina*, *Repnina* i *Suwarowa*, oddaiące sprawiedliwość równie wielkim woiennym przymiotom, jako też jego zdatności do spraw Administracyynych i Dyplomatycznych, ściągnęły uwagę Imperatorowey Katarzyny II. Ta Monarchini poleciła Jenerałowi Leytnantowi *Kutuzowu* reprezentować Jey naywyższą Osobę u dworu W. Sułtana. Udał się więc do *Konstantynopola* w dostoieństwie Ambassadora, dla oświadczenia W. Sultanowi uczuć przyiazni swoiey Monarchini, powinszowania mu pokoiu i ofiarowania podarunków Rossyyskiego Dworu. Przyięty tam z naywiększém upoważeniem, przebywał w stolicy Tureckiego państwa od 4go Czerwca 1793 do 24 Maja 1794.

Za powrótem do *S. Petersburga* mianowany został Naczelnym Wodzem woysk i twierdz w *Finlandyi*, tudzież Dyrektorem Cesarskiego korpusu kadetów, do woyska lądowego. To ważne ustanowienie, staraniom jego powierzone, utrzymane było w tym samym stopniu świetności, do jakiego doszło pod jego poprzednikiem, Hrabią *d'Anhalt*.

W 1796 Imperatorowa wysłała go dla przyięcia Króla Szwedzkiego na granicach Państwa, towarzyszenia mu do stolicy, i przy odiezdzie tego Monarchy, do oddania mu tych samych honorów aż do *Lowiza*.

W czasie panowania Imperatora Pawła I, Jenerał *Kutuzow* wysłany był w szczególném poselstwie do *Berlina*. Udał się on do *Fryderyka Wilhelma*, a za powrótem Nayiaśnieyszy Imperator wyniósł go na stopień Jenerała Infanteryi, i powierzył naczelne dowództwo nad dywizyą Finlandzką. W 1799, po nieszczęśliwey wyprawie Jenerała *Hermanna*, przeznaczony był do przywodzenia woyskom Rossyyskim w *Hollandyi*; lecz gdy te odwołane zostały, *Kutuzow* powrócił do *S. Petersburga*. W 1800 miał znowu zlecenie przyymować Króla Szwedzkiego na granicach Państwa. (*Ciąg dalszy następnie*,)

Za pozwoleniem Cenzury Wileńskiey — w Drukarni Dyecezalney u XX. Missyonarzów.

DODATEK

3 Wedle Ukazu JEGO IMPERATORSKIEY MOSCI Samowładnącego Całą Rossyą. &c. &c. &c.

Excerpt Oświadczenia w Protokule Manifestowym Sądu Głgo 2go Departamentu Gubernij Litewsko Grodzieńskiey zapisanego pod Pieczęcią Urzędową tegoż Sądu stronie potrzebuiącey w dniu 8 Julij 1815 Roku wydan. — Roku 1815 Julij 8 dnia przed Sądem Głównym 2go Depart: Gubernij Grodzieńskiey obecnie stawaiąc W. JPan Stanisław Zadarnowski Adwokat Oświadczenie poniżey wyrażaiące się, do zapisania w Protokuł Sądowy podał. — Powodem uczynionego w Ziem: Pttu Słuckiego, w Imieniu JW. Jana Bykowskiego Mar: Wieliskiego w Roku idącym Maja 24 dnia Oświadczenia w dodatku do Gazet pod Nrem 52 umieszczonego, zmuszony zostaie Brzeski Biskup Józefat Bułhak wyiaśnić przed powszechnością mylne rzeczonego JW. Marszałka wnioskowanie zmierzaiące do uwolnienia się od powinney odpowiedzi za Brata swoiego zeszłego Biskupa Troadyskiego Mikołaia Bykowskiego, dopełnia zaś to przez ninieysze Oświadczenie, w tym sposobie. — Po ustałym życiu w S. Peterzburgu Metropolity Unickiego Teodoziusza Rostockiego oznaczony wolą własnoręcznego Testamentu pierwszym Exekutorem zeszły Biskup Troadyski Mikołay Bykowski w tenczas w Kollegij Duchowney zasiadaiący, znaydzioną illość pieniędzy w złocie czer: złch 2,336, w Assygn: Rubli 4 945. przyiąwszy pod swoy odpowiedzialny dozór do czasu rozwiązania ważności zaprzeczonego od Sukcessorów zeszłego Metropolity Testamentu, wydanym od siebie drugiemu Exekutorowi Brzeskiemu Biskupowi Jozefatowi Bułhakowi w tenczas w Kollegij zasiadaiącemu w Roku 1805 Januarij 26 dnia Rewersem, a 1810 Marca 26 w Sądzie Grodzkim Nowogródzkim aktykowanym, zapewnił o bytności u iego takowych pieniędzy, z których wydatkował na pogrzeb tegoż Metropolity, na opłatę zaległościów, służącym, i Doktorów, na utrzymanie do czasu domu rezydencyonalnego z Ekwipażem, opłacił oraz oświadczaiącemu się Biskupowi Bułhakowi złotem czer: złch 1,556 czyniących złch 28,000, iako należącą summę do funduszu Duchownego Metropolitów Unickich na maiątku dziedzicznie przez Metropolitę Rostockiego kupionym nazywaiącym się Ruta w Powiecie Nowogródzkim leżącym Prawem zastawnym Hipotekowaną, na co uzyskał tenże Biskup Bykowski od oświadczaiącego się Rewers, którego kopia własno ręką zeszłego Bykowskiego Biskupa pisana przy ninieyszym Oświadczeniu do Akt Grodzkich Grodzieńskich wniesiona, nie wypartym iest świadectwem, że pozostałością pienięźną nie raz rzeczony Biskup Bykowski administrował. — Również Obligi wszelkie i Wexle (między któremi od tegoż Biskupa Bykowskiego na czer: złch 200 Metropolicie Rostockiemu wydany Dokument znaydował się na Regestrze) w Roku 1805 Januarij 26 dnia sporządzonym, a 1810 Marca 26 w Grodzie Nowogr: oblatowanym spisane, do swoiey Biskup Bykowski przyiął lokacyi. — Naostatek ruchomy wszelki maiątek, iaki tylko przy Metropolicie Rostockim w Peterzburgu po iego śmierci był znaydziony, Regestrem w Roku tymże 1805 Januarij 26 dnia uczynionym, a 1810 M^ar ca 26 w Grodzie Nowogródzkim aktykowanym obięty, z domu JXX. Jezuitów rezydencyonalnego do domu Maltańskiego, do nie raz wspomnionego Biskupa Bykowskiego należącego przeniesiony, zarewersował w Roku 1806 Februarij 20 dnia JW. Grzegorz Kochanowicz, pierwiey Sufragan Łucki, następnie Metropolita Unicki. — Z wyiaśnienia takowego istoty rzeczy, iaśnie się wykazuie, że JW. Marszałek Bykowski, obiąwszy po bracie swoim znaczny spadkowy maiątek, mocą Praw w takim iest stopniu, iak iego Antecessor odpowiedzialności w Sądzie ninieyszym Głównym 2go Departamentu Grodzień: Gubernij, któremu rozwiązanie ważności Testamentu Rządzący Senat nastałym w Ru 1813 miesiąca Junij 9 dnia Ukazem polecił. — Daremne zatym usiłowania JW. Marszałka Bykowskiego w Oświadczeniu wyrażone tym bardziey żądanego uwolnienia się przynieść nie mogą skutku, im widzialniey lokata w Są-

dzie Ziemskim Słuckim, Obligów i Dokumentów zeszłemu Metropolicie służących, oraz poszukiwanie strat sobie zastrzeżone wykazuią, że się pryncypalnie zaymował exekucyą Testamentu zeszły Biskup Bykowski, i że miał u siebie wszelkie fundusze po Metropolicie Rostockim pozostałe, i przez iakoż po rewersowane, z iakich Sukcessor posiadaiący maiątki po bracie swoim Biskupie JW. Jan Bykowski Marszałek Wieliski usprawiedliwić się iest obowiązany, Biskup zaś Bużeński z wziętey funduszowey Unickich Metropolitow summy, gdzie należy złożył iuż tłómaczenie, i w Juryzdykcyi sobie właściwey Duchowney Kollegi. — A iako z żadnych względów za Biskupa Troadyskiego Mikołaia Bykowskiego skargami Rostockich równie obniesionego odpowiadać nie iest w obowiązku oświadcza. — Zawiadamia oraz, że żadnych papierów massę pozostałości po Metropolicie wyiaśniaiących, a tym samym Sukcessorom iego, lub Donataryuszom służących, a w ręku Bykowskiego Biskupa złożonych nie brał. — Przyiął tylko niektóre Hierarchiczne papiery do urzędu Metropolitów służące, iako do iego Administracyi Duchowney przynależne, na co wydał Rewers zeszłemu Biskupowi Bykowskiemu.— Ninieysze Oświadczenie, iako Plenipotent podpisuię. — U tego Oświadczenia podpis takowy: Stanisław Zadarnowski. Zgodno z Protokułem Manifestowym świadczę

Józef Rakowski Regent.

---

3. Jadącemu z Wilna JW. Prałatowi i Kawalerowi Szantyrowi oderznięto na drodze o kilka mil od miasta dnia 20 lipca z tyłu kocza uwiązany tłomok z pościelą, wielu rzeczami, i kułamarzykiem z papierami w nim zawartemi. Po pilnym wyszukiwaniu nie poścignionо żadnego śladu tey szkody. Ze zginionych tym sposobem papierów, mianowicie Reskryptu Monarszego na Order S. Anny, rownie jak Koscielnych instytucyów, prezentów, i innych instrumentów na Imie JW. Prałata pisanych obligów, listów, niemniey ze znaczney literami S. S. bielizny, naypewnieyszy będzie mogł bydź dostrzezony dowód tey nie małey jego straty. Niżey podpisany naypokorniéy uprasza Prześwietney Publiczności, izby chciała mieć na tę okoliczność baczność — A ktoby takowe dostrzegł znaki lub dokumenta nalazł lub odebrał, raczy objawić w mieyscowey Policyi, donosząc, niżey podpisanemu pocztą do Słucka pod adressem JW. Prałata stałe tam maiącemu mieć zamieszkanie, o takowym odkryciu. Takowa Szlachetna czynność będzie obowiązywać cierpiącego szkodę do wdzięczności i zwrótu uczynionego wydatku w tym celu. Dnia 24 lipca 1815. Marcin Kowalewicz.

---

3 Na ulicy Wileńskiéy w Domie Obywatelki Zeligierowéy, pod Nrem 720, jest do sprzedania nieco używany Wiedeńskiéy roboty Kocz, ze wszelkiemi wygodami do podróży potrzebnemi. Zobaczywszy go, można dowiedzieć się o cenie w tymże Domie.